

Λένιν ιστορική τομή

Ο Βλαντίμιρ Ίλιτς Ουλιάνοφ (Λένιν) γεννήθηκε στις 22 Απριλίου του 1870 στο Σιμπίρσκ, στις όχθες του Βόλγα. Με αφορμή τα 150 χρόνια από τη γέννησή του, το Πριν παρουσιάζει ένα αφιέρωμα στο θεωρητικό και πολιτικό έργο του Λένιν, θεωρώντας πως η συζήτηση γύρω από το έργο του είναι ταυτόχρονα πολιτική θέση για την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα της προλεταριακής επανάστασης προς τον κομμουνισμό.

Στο αφιέρωμα αυτό εντάσσεται το παρακάτω άρθρο:

Η ουσία των πολέμων και το σύνθημα «υπεράσπιση της πατρίδας»

Κώστας Δαμανάκης

Ο Λένιν αναγιγνώσκει τον ποιοτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι πολεμικές αναμετρήσεις στην εποχή του νεότερου σταδίου του καπιταλισμού της εποχής του, του ιμπεριαλισμού. Ο μεγάλος επαναστάτης του 20ου αιώνα καταφέρνει με αριστουργηματικό τρόπο να επεκτείνει τα θεμέλια της επαναστατικής θεωρίας γύρω από τον χαρακτήρα του πολέμου στο πλαίσιο του καπιταλισμού, αφήνοντας ταυτόχρονα μια σπουδαία κληρονομιά γύρω από την **επαναστατική τακτική του αντιπολεμικού κινήματος**.

Ο Λένιν εκκινεί την επιστημονική του ανάλυση γύρω από το ζήτημα του πολέμου θέτοντας ως πρώτο κριτήριο τον προσδιορισμό του χαρακτήρα του. Όπως γράφει χαρακτηριστικά: «Υπάρχουν πόλεμοι και πόλεμοι. Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε από ποιες ιστορικές συνθήκες προέκυψε ο δοσμένος πόλεμος, ποιες τάξεις τον διεξάγουν και για ποιο σκοπό». **[1]** Με βάση αυτά, ένας πόλεμος μπορεί να είναι είτε αντιδραστικός είτε προοδευτικός-επαναστατικός.

Τονίζει ότι η ανθρωπότητα στο παρελθόν έχει γνωρίσει «δίκαιους»-επαναστατικούς πολέμους, όπως για παράδειγμα: «[...] ο πόλεμος των επαναστατικών λαϊκών μαζών της Γαλλίας ενάντια στη συνασπισμένη μοναρχική, καθυστερημένη, φεουδαρχική και μισο-φεουδαρχική Ευρώπη». **[1]**

Ακόμα και η ίδια η αστική τάξη αποτέλεσε προοδευτική-επαναστατική κοινωνική δύναμη, όταν τέθηκε επικεφαλής των αστικών επαναστάσεων ενάντια στη φεουδαρχία και την απολυταρχία στην Ευρώπη (πχ Γαλλική Επανάσταση 1789).

Πάνω απ' όλα, προοδευτικός είναι ο πόλεμος (εμφύλιος πόλεμος) που διεξάγει η καταπιεζόμενη τάξη απέναντι σε αυτή που την καταπιέζει: «[...]οι πόλεμοι των δούλων ενάντια στους δουλοκτήτες, των δουλοπάροικων αγροτών ενάντια στουςτσιφλικάδες, των μισθωτών εργατών ενάντια στην αστική τάξη».

[2]

Ωστόσο, εντός ενός εκμεταλλευτικού-καταπιεστικού συστήματος, η πλειοψηφία των πολέμων δεν μπορεί παρά να αποκτά άδικο, αντιδραστικό χαρακτήρα. Η άρχουσα τάξη έχει πάρει διαζύγιο με την πρόοδο, καταπιέζει και αντιμάχεται την κοινωνική εξέλιξη της ανθρωπότητας, στρέφεται στη βία για να

διατηρήσει την εξουσία της, καταστρέφει τη φύση, ακόμα και ολόκληρους πολιτισμούς.

Αυτή η θέση ανάγεται από τον Λένιν ως θεμελιακό κριτήριο για την κριτική του καπιταλισμού της εποχής του. Στη βάση αυτή, ο ιμπεριαλισμός (μονοπωλιακός καπιταλισμός) ταυτίζεται με την αντίδραση και οι πόλεμοι αποτελούν –κατά κανόνα– τρόπο επίλυσης των ενδο-καπιταλιστικών διαφορών, ξαναμοιράσματος των αγορών και των πεδίων κερδοφορίας (Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος), επιβολής πολιτικού και οικονομικού ελέγχου σε άλλα κράτη ή ακόμα και κατάπνιξης επαναστατικών κινημάτων (επέμβαση Δυτικών στη «νεαρή» Σοβιετική Ένωση).

Στον ιμπεριαλισμό, λόγω της ανισόμετρης καπιταλιστικής ανάπτυξης και σε μερικές περιπτώσεις των άλυτων εθνικών ζητημάτων, υπήρξαν παραδείγματα πολέμων που διεξαγόταν από ένα μαζικό λαϊκό κίνημα ενάντια στην εθνική καταπίεση και την κατοχή από μια ξένη δύναμη (εθνικοαπελευθερωτικά ή ανταποικιακά). Κλασικό παράδειγμα αποτέλεσαν εθνικά κινήματα που ξέσπασαν στα τέλη του 19ου μέχρι και τα μέσα του 20ου αιώνα, τα οποία διεκδικούσαν εθνική ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση, άλλοτε με ηγεμονία της ντόπιας αστικής τάξης, άλλοτε με ηγεμονία ενός ευρύτερου λαϊκού συνασπισμού.

Ο Λένιν υποστήριζε με θέρμη ότι τέτοια κινήματα πρέπει να υποστηριχτούν από το επαναστατικό κίνημα, διαβλέποντας μεταξύ άλλων στην εποχή του και έναν τακτικό κρίκο που θα συμβάλει στην αποσταθεροποίηση των μεγάλων δυνάμεων σε παγκόσμιο επίπεδο και στην καλλιέργεια ευνοϊκότερων συνθηκών για την επικράτηση των σοσιαλιστικών επαναστάσεων στην Ευρώπη.

Η αντιπολεμική πάλη ως στοιχείο της επαναστατικής τακτικής στην εποχή του μονοπωλιακού καπιταλισμού απασχόλησαν σε μεγάλο βαθμό το έργο του Λένιν. Αναγνώριζε ότι κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, το «εθνικό» μπορεί να ερχόταν στο άμεσο προσκήνιο της λαϊκής πάλης, πάντα όμως τόνιζε ότι ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις δεν μπορεί να αποσπάται από το «ταξικό». Οι κομμουνιστές οφείλουν να παρεμβαίνουν με στόχο την αυτοτελή αντιπολεμική πάλη του λαϊκού κινήματος (αποτροπή ή σταμάτημα του πολέμου), τη μετατροπή του πολέμου σε εμφύλιο, την ανατροπή της κυβέρνησης και της αστικής τάξης που διεξάγουν τον πόλεμο (άσχετα αν είναι επιτιθέμενη ή αμυνόμενη) και τη νίκη της σοσιαλιστικής επανάστασης.

Οι κομμουνιστές οφείλουν να παρεμβαίνουν για την αυτοτελή αντιπολεμική πάλη του κινήματος

Ωστόσο στην ιστορία του εργατικού κινήματος, συχνά η αντιεπισημονική ανάγνωση των συνθηκών κάτω από τις οποίες διεξάγεται ένας πόλεμος, οδήγησε σε ολέθρια λάθη. Τέτοια περίπτωση αποτελεί ο αντιδιαλεκτικός τρόπος που τέθηκε σε αρκετές περιπτώσεις το σύνθημα του «αμυντικού πολέμου» και της «υπεράσπισης της πατρίδας». Παράδειγμα αποτελεί η στάση υποταγής-ταξικής προδοσίας της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η οποία στο όνομα της «υπεράσπισης της πατρίδας» κατέληξε ουρά της ντόπιας αστικής τάξης.

Για να κριθεί το αν ένας πόλεμος είναι **καθαρά «αμυντικός»** (από τη μια πλευρά) ή **καθαρά ιμπεριαλιστικός** (και από τις δυο πλευρές) πρέπει να ληφθούν υπόψη τα υλικά συμφέροντα και οι αιτίες που ωθούν τις δυο πλευρές στη σύγκρουση. Ο πόλεμος της Γερμανίας με την τσαρική Ρωσία κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ιμπεριαλιστικός και από τις δυο πλευρές, ανεξάρτητα από το ποια πλευρά επέλεξε πρώτη την κλιμάκωση.

Όπως γράφει ο Λένιν:

«Ο μαρξισμός κάνει μια τέτοια ανάλυση και λέει: αν η “πραγματική ουσία” του πολέμου

συνίσταται, λόγου χάρη στην αποτίναξη του αλλοεθνικού ζυγού (πράγμα που είναι τυπικό κυρίως για την Ευρώπη του 1789-1871), τότε ο πόλεμος είναι προοδευτικός από την πλευρά του καταπιεζόμενου έθνους ή κράτους. Αν η “πραγματική ουσία” του πολέμου είναι το ξαναμοίρασμα των αποικιών, η διανομή της λείας, η αρπαγή ξένων εδαφών (τέτοιος είναι ο πόλεμος του 1914-1916) τότε η φράση για υπεράσπιση της πατρίδας είναι καθαρή εξαπάτηση του λαού».[3]

Στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό η πολεμική απειλή έρχεται με νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά στην επικαιρότητα.

Στην προσπάθεια μιας σύγχρονης θεωρητικής συμβολής γύρω από αυτό το ζήτημα, το έργο που μας κληροδότησε ο Λένιν έχει σπουδαία σημασία, πρέπει όμως να διαβάζεται διαλεκτικά -όπως υποστήριζε- και όχι με χοντροκομμένες αντιγραφές. Άλλωστε, πρώτα ο ίδιος τόνιζε τη σημασία του να διαβάζουμε την πραγματικότητα και να διαμορφώνουμε την τακτική μας με βάση τις συνθήκες της εποχής.

Και είναι οι συνθήκες της κρίσης του καπιταλισμού και της υπερόξυνσης των ανταγωνισμών των αστικών τάξεων που διαμορφώνουν το τοπίο των άδικων ιμπεριαλιστικών πολέμων ως παγκόσμια κοινή απειλή πάνω από τα κεφάλια μας. Σε αυτή την πραγματικότητα, η σύνδεση του αντιπολεμικού αγώνα με τον αντικαπιταλιστικό γίνεται μονόδρομος, ο δρόμος για την ειρήνη και τη συνεργασία των λαών θα ανοίξει μόνο μέσα από την ανατροπή των εκμεταλλευτικών σχέσεων και την οικοδόμηση μιας παγκόσμιας κομμουνιστικής κοινωνίας.

[1] Β. Λένιν, Άπαντα – «Πόλεμος και Επανάσταση», τόμος 32, σελ. 78.

[2] Β. Λένιν, Άπαντα – «Σοσιαλισμός και Πόλεμος», τόμος 26, σελ. 317.

[3] Β. Λένιν, Άπαντα – «Σχετικά με τη Γελοιογραφία του Μαρξισμού», τόμος 30, σελ. 79-80.

Πηγή: [Το ανανεωμένο σάιτ του ΠΡΙΝ](#)